

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycji niektórych Wydziałów powiatowych o zmianę §. 19. ordynacji wyborczej powiatowej.

Wysoki Sejmie!

Wydziały powiatowe w Mielcu, Kamionce, Tarnobrzegu, Żółkwi, Mościskach, Wadowicach, Bochni, Nowym Targu, Brzeżanach i Husiatynie wniosły do Wys. Sejmu równobrzmiące petycje, domagające się zmiany §. 19. powiatowej ordynacji wyborczej, popierając prośbę tej samej treści wniesioną podczas ostatniej sesji ubiegłej kadencji sejmowej przez Wydziały powiatowe w Trembowli i Sokalu.

W szczególności Wydział powiatowy w Trembowli wniósł petycję, w której przedstawia, że gdy w myśl §. 19. ordynacji wyborczej powiatowej do wyboru delegatów, którzy w kuryi miejskiej wybierać mają członków Rady powiatowej z tej kuryi, powołaną jest Rada gminna, przeto w razie rozwiązania reprezentacji gminnej i ustanowienia zarządu w myśl §. 109. ust. gm. nie może ukonstytuować się nowa Rada powiatowa. Jako przykład przytacza trembowelski Wydział powiatowy, że wskutek rozwiązania rad gminnych to w Budzanowie, to w Trembowli urzęduje tamtejsza Rada powiatowa i Wydział już 9 lat.

Załatwiając powyższe petycje, uchwalił Wys. Sejm na wniosek komisji administracyjnej, co następuje:

„Petycje wymienione na początku niniejszego sprawozdania o zmianę §. 19. powiatowej ordynacji wyborczej przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby w tej sprawie przedłożył odpowiednie wnioski.“

Wykonując powyższe polecenie Wys. Sejmu, składa Wydział krajowy następujące sprawozdanie:

Przedewszystkiem zauważyć musi Wydział krajowy, że wypadek przytoczony przez Wydział powiatowy w Trembowli, który dał powód do wniesienia petycji, popartej przez inne Wydziały powiatowe, należy do wyjątkowych, które bardzo rzadko powtórzyć się mogą.

Ażeby wskutek rozwiązania Rady gminnej powstały komplikacje z wyborami do Rady powiatowej i w następstwie pewne niedogodności, potrzeba dwóch ewentualności, a mianowicie, ażeby rozwiązanie Rady gminnej, do kuryi miejskiej należącej, zeszło się przypadkowo z wpływem sześćdziesięciu Rady powiatowej. Rozwiązania w innym czasie nie mają oczywiście wpływu na skład Rady powiatowej.

Nadto wywołać może stagnację w wyborze Rady powiatowej przydługie urzędowanie tymczasowego zarządu w czasie, gdy termin wyborów do Rady powiatowej już nadszedł.

Ze spostrzeżeń, jakie Wydział krajowy poczynił, wynika, że dłuższe urzędowanie tymczasowego zarządu jest po największej części spowodowane protestami i zażaleniami do Trybunału administracyjnego z powodu dokonanych wyborów do nowej Rady gminnej. Są miasta, w których żaden wybór bez protestów i zażaleń się nie obejdzie.

Zarządzenie takim wyjątkowym wypadkom, jakie Wydział powiatowy w Trembowli przytoczył, nie jest tak łatwe.

Możnaby ten cel osiągnąć albo przez interpretację ustaw obowiązujących w miastach i miasteczkach z dnia 13. marca 1889 i z d. 3. lipca 1896, albo przez nowelę do §. 19. Ust. o Repr. pow.

Według postanowienia powyżej przytoczonych ustaw wstępuje zarząd ustanowiony po rozwiązaniu reprezentacji gminnej we wszystkie atrybucye Magistratu, względnie Zwierzchności gminnej i Rady gminnej.

§. 112. ustawy z d. 13. marca 1889 i §. 109. ustawy z d. 3. lipca 1896 wyliczają dokładnie te sprawy, które Zarządowi gminnemu w zastępstwie Rady gminnej załatwiać nie wolno i które zastrzeżone są Reprezentacji gminnej wyszłej z wyborów.

Ponieważ pomiędzy temi sprawami zastrzeżonemi wyraźnie Radzie gminnej wyszłej z wyborów niema wymienionych wyborów do Rady powiatowej, względnie delegatów do Rady powiatowej, przeto wynikałoby z tego, że Zarządowi gminnemu przysługiwałoby prawo dokonania powyżej wymienionych wyborów, tak jak innych wyborów przewidzianych w ustawach dokonuje.

Jeżeli się zważy na okoliczność, że w Zarządzie gminy zasiadają reprezentanci wszystkich trzech kół wyborczych równomiernie, jeżeli się nadto zważy, że do Zarządu powoływani są najpoważniejsi obywatele, na których aż cztery Władze zgodzić się muszą, albowiem propozycye wychodzą ze starostw w porozumieniu z Wydziałami powiatowymi a nominuje c. k. Namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym, to przyznać należy, że interes publiczny nicby na takiej interpretacji nie stracił.

Gdyby jednak powyższa interpretacja ze względu na zasady wyborcze się nie utrzymała, w takim razie byłaby druga alternatywa, to jest nowela do §. 19. ust. ord. pow.

Jednak i tutaj występują trudności. Stojąc na gruncie zasad wyborczych, wybory dokonywane przez Radę gminną mogłyby zastąpić bezpośrednio wybory przez gminę jako taką.

Pominąwszy nawet okoliczność, że tego rodzaju bezpośrednio wybory wymagają dłuższego czasu, podnieść nadto należy z naciskiem, że bezpośrednio wybory z gminy, a wybory z Rady gminnej, w której trzy koła wyborcze są w równej sile reprezentowane, nie mogą być uważane jako równoznaczne i Wydział krajowy takiego wyłomu z zasad obowiązującej ordynacji wyborczej powiatowej na rzecz jednego powiatu proponowaćby nie mógł.

Wobec powyższego stanu rzeczy Wydział krajowy nie mógłby doradzać Wys. Sejmowi ani zastosowania interpretacji, ani też noweli w jakimkolwiek bądź kierunku, sądzi bowiem, że poruszona kwestya da się w praktyczny sposób załatwić w ten sposób, że c. k. Rząd w razie nadchodzącego terminu wyborów do Rady powiatowej zarządzi za wczasu rozpisanie wyborów do Rad gminnych, w tych gminach należących do kuryi miejskiej, w których reprezentacje gminne są rozwiązane, i starać się będzie protesty wniesione przeciw dokonany wyborom w możliwie najkrótszym czasie załatwić. W ten sposób nie będzie przekroczony termin wyborów do Rady powiatowej, albo tylko nieznacznie, jak się to i w zupełnie normalnych stosunkach często zdarza, wszelako bez najmniejszej szkody administracji powiatowej zwłaszcza, że według wyraźnych postanowień §. 14. Ust. o Repr. pow. tak Rada powiatowa jak i Wydział powiatowy urzędują aż do wstąpienia nowo obranej Rady powiatowej i Wydziału powiatowego.

Wydział krajowy wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy załączoną ./ rezolucyę uchwalić.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

A. Potocki, w. r.

Sprawozdawca:

Józef Wereszczyński, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Uchwała.

Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w wypadkach zbliżającego się terminu wyborów do Rady powiatowej zarządził zawczasu przeprowadzenie wyborów w tych gminach do kuryi miejskiej należących, w których Rady gminne rozwiązane zostały i ażeby możliwie przyspieszał załatwienie protestu przeciw dokonanym wyborom, ażeby w ten sposób wybory do Rady powiatowej w terminie, ustawą oznaczonym, odbyć się mogły.
